

кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри історії
української літератури,
теорії літератури
та літературної творчості
Інституту філології Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

ХУДОЖНІ ФОРМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІДОМОСТІ ГЕРОЯ У ДРАМАТИЧНІЙ ПОЕМІ ІВАНА КОЧЕРГИ «СВІЧЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ»

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість І. Кочерги ставала об'єктом дослідження багатьох науковців, які вивчали різні грані доробку українського письменника. Ю. Бойко [2] приділяв увагу історичній драматургії митця. Н. Кузякіна [6; 7; 8] репрезентувала ґрунтовні праці, присвячені аналізу драматичних творів І. Кочерги, особливостей їх сценічного втілення. Н. Адріанова [1] та З. Голубева створили літературні портрети драматурга. М. Кудрявцев [5] досліджував драматургію письменника в контексті вивчення драми ідей. С. Хороб [11] вивчав стильові ознаки його драматургії. Т. Свербілова [9; 10] розглядає жанрово-стильові прикмети творчості І. Кочерги з позиції нових літературознавчих концепцій.

Драматична поема І. Кочерги «Свіччине весілля» представляє собою зразок майстерного володіння драматичною технікою, що поєднується із глибинним осягненням проблем історичного минулого України, які розмикаються в позачасові площини.

Постановка мети. Мета статті полягає у з'ясуванні цілісної художньої концепції твору І. Кочерги, обумовленої видозмінами, які відбуваються у свідомості героїв драматичної поеми «Свіччине весілля». Завдання роботи: визначити ідейну спрямованість драматичної поеми; визначити проблематику твору; вивчити особливості художньої реалізації поняття свідомості в драматичній поемі; дослідити форми художнього вираження умовності у творі; з'ясувати жанрові та стильові особливості твору І. Кочерги за допомогою цілісного сприйняття художньої структури твору в співвіднесенні з визначенням філософського й релігійного аспектів.

Виклад основного матеріалу. Драматична поема І. Кочерги «Свіччине весілля» має жанрові ознаки трагедії. Конфлікт твору набуває трагедійного значення, оскільки протистояння ґрунтується на глибинних світоглядних суперечностях протиборчих сторін; конфлікт зумовлюється конфронтацією різних систем цінностей, які набувають взаємозаперечувального характеру, оскільки існування одних переконань (можливості пригнічувати інший народ, права на свободу від чужоземного гніту) перешкоджає утвердженню протилежних позицій.

Історичний контекст протистояння інтенсифікує трагічні імпульси безуспішної боротьби в умовах обмеженої чи відсутньої української державності. Відображені в п'єсі обставини сприяють фокусуванню уваги на образах дійових осіб, які стають носіями ідей внутрішнього визволення з-під влади поневоловачів, що ставить під загрозу їхнє існування, але обумовлюють наміри, можливості, потреби та відповідні дії народних мас.

Трагедійність образів головних героїв простежується через формування високого рівня свідомості дійових осіб, що виражається в їхній здатності відстоювати та утверджувати власні позиції і співвідносити їх із загальнонародними прагненнями і потребами в умовах складних і штучно утворених супротивниками випробувань, через які проходять дійові особи, зазнаючи серйозних, болючих втрат.

Драматична дія драматичної поеми вибудовується шляхом зіставлення і взаємозумовлення особистісних і народних устремлень, що спричинює вираження історично і національно зумовлених маніфестацій в індивідуальних проявах, які набувають узагальнених та символічних значень, акумулюючи базові ознаки стану масової свідомості. Драматург акцентує увагу на символах, які виконують функцію безпосередніх компонентів розвитку дії, відображаючи історичний контекст, і водночас вказують на багатовимірні позачасові параметри художнього зображення. Ключовими структурними елементами драматичної дії, в яких і за допомогою яких розкриваються важливі смисли та підтексти твору, виявляються Свіччине весілля та випробування Меланки.

Письменник вдається до складних поєднань різних смислів, у яких одні сенси прочитуються через інші, формуючи різні їх перетини і комбінації, внаслідок чого утворюються багатозначні художні конструкції. Весілля Івана Свічки і Меланки з демонстрації особистих чеснот головних героїв драматичної поеми перетворюється на символ моральної високоності і сили народу, спрямованих на відстоювання та захист народних прав; шлях зі складними завданнями, перешкодами та підступами ворогів, який проходить Меланка, виявляє відданість і саможертвовність заради високих ідеалів, особистісних та національних, які утверджуються у випробуваннях.

Образи головних героїв твору, які взаємопідсилюють один одного, стають втіленням сукупності чеснот, що символізують ідеальні означники буття і прагнень народу. В епізоді весілля Івана Свічки та Меланки драматург по-різному закодує зображення та відсилання до різних народних дійств, звичаїв та обрядів, поєднуючи їх з реаліями історичної дійсності через поняття боротьби за світло, що, окрім матеріального вираження, має метафізичну сутність, спроектовану на розвиток усієї драматичної дії. Сцена весілля, яка відображена в назві твору, стає вихідним моментом для формування конфлікту драматичної поеми та визначає подальший перебіг дії.

Драматична поема зіткана зі смислових та художніх проєкцій весілля Івана Свічки, оскільки всі події та ситуації пов'язуються із ключовим епізодом твору. У фіналі драматичної поеми епізод весілля цілковито перетворюється на символ народного повстання через максимальне посилення трагізму внаслідок загибелі головної героїні Меланки. Драматург увиразнює ідеї Меланки, які внаслідок її подвижництва переходять у маси й надихають раніше пригнічений народ на боротьбу за відновлення соціальної справедливості.

І. Кочерга зображає свідомість головних дійових осіб, налаштовану на вираження та сприйняття взірцевих світоглядних першооснов, що вступають у суперечності із зовнішніми реаліями, імпульсуючи подолання суспільної дисгармонії шляхом особистісного протистояння, яке розростається до всенародного руху.

Передмова І. Кочерги до драматичної поеми «Свічине весілля» не лише розкриває особливості творчого задуму автора та його реалізації, але й відповідним способом розставляє акценти в інтерпретації основних мотивів і понять. Письменник указує на «мотив «заборони світла»» як на головну передумову виникнення твору, спрямованого на художнє осягнення всіх можливих смислових відгалужень та інтерпретацій, пов'язаних із багатозначними, особливо в проєкції на українську історію, образами та поняттями. Важливим фрагментом передмови, що обумовлює художній задум твору, виявляється пояснення мети й засобів втілення художньої інтерференції різних образів та процесів (весілля і цехового ремесла), в яких виражаються головні символи народного буття.

Пісня про свічку та заборона писаря співати крамольні для влади пісні, якими розпочинається драматична поема, являють собою проєкції подальшого розвитку подій у творі, оскільки в згорнутому вигляді містять алюзії на весілля Івана Свічки та Меланки й пов'язані з весіллям перешкоди, яких зазнають закохані через сваволу вельмож, зумовлену соціальною нерівністю і несправедливістю, труднощі, які долатиме Меланка, оберігаючи вогник під час вимушеної і небезпечної подорожі через увесь Київ.

Письменник подає яскраві картини невдоволення ремісників новими, непідсильними для них вимогами воєводи й одночасними, взаємопов'язаними обмеженнями їхніх прав, які виходять за межі здорового глузду. У зображенні зародження конфлікту протиборчих сил драматург дотримується симетрії: алогічність наказів можновладця викликає рівнозначні нарікання народу. Проте водночас визначаються нееквівалентні можливості боротьби за права. Відтворюючи роздратування людей, письменник увиразнює їхню відносну незалежність – у діалогах дійових осіб постійно підкреслюється спротив їхньому остаточному поневоленню.

І. Кочерга накреслює головні конфліктні лінії, які в процесі розгортання драматичної дії створюють складні сюжетні кореляції. Істотного значення в драматичній поемі набуває конфлікт між Меланкою та Ольшанським, в який втягуються інші дійові особи, насамперед Іван Свічка. Прикметним в образі Ольшанського виявляється акцентування на його виключно негативних проявах, які письменник деякою мірою пародіює. Князь, вперше побачивши Меланку, захоплюється її красою, але його перша поетична тирада закінчується погрозами дівчині. Погрози Ольшанського, які надалі неодноразово повторюються у творі, відіграють роль своєрідного прогнозування подальших подій.

Ольшанський стає ключовою фігурою в розвитку та ускладненні конфлікту, який одночасно проявляється в різних сферах (особистісній, соціальній, суспільній), що спричинює низку наступних подій та відповідних реакцій різних дійових осіб, завершуючись у фіналі народним повстанням. Початок конфлікту має символічне значення, оскільки засвідчує зазіхання негативних героїв на найважливіші підвалини людського життя. Драматург зобразив обряд весілля як своєрідну квінтесенцію ремісничого життя, тому момент, який князь обрав для початку ескекуцій, знаменує масштабність конфлікту.

Драматург, показуючи протистояння можновладців і народу, підкреслює істотні відмінності в їхньому світосприйнятті. Вельможі, володіючи матеріальними цінностями й необмеженою владою, чинять злочини, натомість бідні люди з народу зображені як творці з високими моральними запитами та цінностями. Письменник підкреслює різні способи і можливості боротьби протиборчих сторін, що обумовлює певну непропорційність у розгортанні конфлікту. У відповідь на безкінечну агресію можновладців народ спочатку шляхетно обороняється. Повстання починається тільки після загибелі Меланки, якій передували знущання над особистісними та громадянськими правами городян. Драматург зображує своєрідне перетікання сили, що визначається рівнем мотивації та переконаності дійових осіб: у певний момент можновладці втрачають свою могутність, натомість народ у жорстоких випробуваннях акумулює енергію для спротиву.

Герой Іван Свічка виконує роль актанта, рушійної сили конфлікту між воєводою та ремісниками. Драматург виокремлює його з-поміж мас ремісників як лідера. До появи Івана дійові особи тільки обурювалися новими вимогами та багаторічним ущемленням їхніх законних прав. Поява героя змінює ситуацію, оскільки він висловлює намір відвоювати привілеї народу. У процесі розвитку драматичної дії увага постійно акцентується на символічних перегуках між прізвищем героя, тими подіями, в яких він бере активну участь, та їхнім глибинним смисловим наповненням.

Окресливши два основних розгалуження єдиного конфлікту, які стосуються особистісних та суспільних взаємин, письменник створює передумови для багатомірного зображення, що охоплює окремі конфліктні лінії та їхні взаємовпливи, поглиблюючи протиборство, й загальну картину протистояння, складену з взаємопов'язаних, безпосередньо чи опосередковано, фрагментів.

Драматична дія у творі будується на основі символічних співвідношень, які виявляються в діалогах дійових осіб, драматичних ситуаціях, сюжетних перипетіях. Закохані головні герої Іван Свічка та Меланка демонструють концептуальну єдність, зумовлену їхніми почуттями та переконаннями й виражену в їхніх вчинках. Кожен із них виконує свою частину їхнього спільного призначення: Свічка рятує народ від темряви, Меланка рятує Свічку.

Образи Івана та Меланки виконують роль символів звільнення для народу, оскільки своїми вчинками герої демонструють надзвичайні можливості. Іван звільняє людей від нерішучості, а Меланка – від страху. Драматург розмикає утворений колообіг Іван – Меланка – народ смертю Меланки, але замінює його формуванням нового рівня масової свідомості. Іванові й ремісникам не вдається порятувати Меланку, що стає приводом до повстання і засвідчує кардинальні зміни у світосприйнятті.

Водночас І. Кочерга відображає істотну різницю у відчуттях дійових осіб. Письменник наділяє Меланку здатністю передчувати та прогнозувати розвиток подій. Вона вказує на неочевидні наслідки, протиставляючи стани боротьби і миру. Натомість Іван Свічка із самого початку проголошує безальтернативний намір боротися за права городян, у відповідності до якого він здійснює певні вчинки впродовж усього розвитку драматичної дії. Проте передчуття Меланки матеріалізуються, й герої у певний момент опиняються в ситуації вимушеної бездіяльності. Таким способом драматург відтворює своєрідну взаємозумовленість переживань героїв, відповідних станів їхньої свідомості та обставин, в яких вони опиняються.

Письменник відтворює декілька кульмінаційних ситуацій, які засвідчують потребу боротьби за світло та спричинюють низку стрімких подій, оскільки до зневажання громадських прав додається нищення моральних пересторог. Одна з найбільш трагічних ситуацій пов'язана з арештом Меланки в момент загибелі її матері, що призводить до ремісничого бунту на захист героїні. Водночас причиною взяття героїні під варту в найтрагічніший для неї момент виявляється забаганка Ольшанського.

Драматург підкреслює відчуття моральної меншовартості Ольшанського, яке він намагається компенсувати, знушаючись над Меланкою. Водночас увиразнюються пародійні елементи в конструюванні образу цього персонажа, який зосереджений на одному нав'язливому бажанні. Ольшанський відчуває нездійсненність своїх забаганок через власну невідповідність і силується знайти зілля, щоби причарувати Меланку, що підсилює його меншовартість.

Автор максимально згущує атмосферу, нагромаджуючи драматичні та трагічні події. Водночас він використовує різні випадковості, збіги обставин та причинно-наслідкові зв'язки задля посилення напруження чи його тимчасового послаблення, зводячи воедино різні змістові лінії. Збройний спротив Івана Свічки задля порятунку коханої, яку схопили прислужники Ольшанського, обертається звільненням героя завдяки заступництву Гільди.

Образ Гільди у драматичній поемі стає своєрідним втіленням неіснуючого зв'язку між можновладцями і народом. Дружина воєводи опиняється в досить невизначеному становищі, оскільки вона пам'ятає і шанує своє родинне походження й відчуває нехтіть до заведених воєводою порядків. Драматург використовує композиційні повтори та взаємовідповідності, які увиразнюють та підсилюють проблему заборони світла у Києві, відображаючи різні аспекти. Суперечка Гільди з воєводою з приводу ущемлення прав киян перегукується зі звинуваченнями Івана Свічки. Одержання зброярем грамоти про привілеї з рук Гільди, яку він порятував від нападу, має символічне значення.

Символізм набуває максимального вираження у сцені весілля, оскільки драматург створює багатомірні асоціації з одержанням права на світло: зачитування грамоти, здобутої Свічкою, і перше запалювання свічок відбувається під час зібрання всіх цехів на весіллі героя.

У сцені весілля акцентується увага на подвійному зображенні через накладання різних почуттів дійових осіб. До апофеозу народної правди і народного буття, які святкують на весіллі, додаються трагічні передчуття Меланки, які невдовзі здійснюються.

У протистоянні між можновладцями і народом повсякчас підкреслюються моральні розбіжності різних сторін конфлікту, що ускладнюють позицію ремісників, оскільки вони відстоюють справедливості законними методами, натомість представники влади чинять свавілля. Можновладці беззастережно використовують силу, вдаються до жорстоких залякувань, цинічних маніпуляцій та шахрайств.

В епізоді арешту Івана Свічки під час його весілля драматург підкреслює махінації можновладців, які не лише порушили закон, але й перевернули його значення. Вони незаконно приховали грамоту про привілеї городян та арештували зброяра за її оприлюднення. Іван Свічка утверджує пріоритети боротьби на засадах моралі: «Товариші! Не в кулаці, а в правді / Тепер повинна бути наша міць» [4, с. 384–385].

Водночас І. Кочерга переводить дію в іншу площину. Після застосування зброї проти цеховиків на весіллі змінюється смисл і характер конфлікту. Застосовуючи насильство під час урочистої події, яка має особливе значення і для головних героїв, і для усіх ремісників, представники влади позбавляють народ на чолі зі Свічкою відстоювати права тільки мирним шляхом. Повторені цеховиками слова Івана Свічки: «Ще не скінчилось Свіччине весілля!» [4, с. 388] означають трансформацію конфлікту після випробування всіх мирних засобів боротьби.

Через образ Свічки увиразнюється незнищенність народного руху, яка базується на внутрішньому відчутті й утвердженні правди, що перетриває будь-які перипетії, оскільки являє собою найважливіші підвалини буття. Символізм прізвища героя підсилює ті ідеї, які захищає Іван Свічка. Герой стверджує: «Немає в світі бурі, щоб огонь / Могла задути вічний та правдивий» [4, с. 395].

Драматург загострює протистояння, повсякчас підкреслюючи істотні моральні розбіжності сторін, що перебивають у конфлікті, за допомогою відображення їхніх цілей і методів боротьби. Іван Свічка показаний як борець за народні права, заради яких він готовий піти на самопожертву, що багатократно посилює значення його ідей та вчинків, оскільки життя героя стає ціною маніфестації прагнень усього народу. Водночас письменник розмежує реальне значення грамоти, заради якої герої йде на складні випробування, і її символічний смисл. Іван Свічка зрозумів недієвість привілею в умовах владного свавілля, але продовжує відстоювати власну позицію заради народу, для якого грамота стала символом надії на відновлення справедливості.

Дійові особи, які виконують у драматичній поемі роль можновладців, зосереджені на задоволенні власних егоїстичних інтересів, заради яких вони прагнуть будь-якими засобами зберегти власну несправедливу владу над масами. Козацький ватажок Кмітич, що представляє вільних козаків, дізнавшись про конфлікт між владою і киянами, вказує на ганьбу воєводи, який вирішив повісити Івана Свічку за намагання захистити законні права народу та з кулаками кидався на дружину Гільду, яка підтвердила правомірність прагнень зброяра. Кмітич виконує роль героя, який перебуває за межами безпосереднього конфлікту, та задля об'єктивності він прагне виступити на стороні народу й демонструє воєводи справжній зміст його негідних вчинків, розуміння яких розмилося внаслідок абсолютизації влади. Характерна для представників влади якість, за допомогою якої драматург підкреслює їхній низький рівень свідомості, виявляється у вишукуванні ними болісних чи слабких сторін супротивника.

Воєвода вловлює реакцію Свічки на погрозу його осліпити, що є намаганням спалювати і його боротьбу, і ті загальнонародні цінності, які він утверджує, та починає його безуспішно шантажувати. Письменник симетрично відображає протистояння Івана Свічки та Меланки гнобителям, які насильно і незаконно відбирають у них свободу та розлучають закоханих, пропонуючи виключно принизливі й руйнівні умови вирішення зрежисованої можновладцями ситуації. Герої відкидають шантаж, але переживають страшні муки, оскільки представники влади роблять Івана Свічку та Меланку умовно відповідальними за життя їхніх коханих та за можливість зустрічі з ними.

Посилаючи Меланку на здійснення невідомого завдання, воєвода нібито знімає із себе відповідальність і за завдання, яке він сам вигадав, і за життя Свічки, яке він штучно поставив у залежності від виконання умов. Драматург використовує казковий мотив подорожі і випробувань, які вирішують долю героїв, але у проекції на історичну дійсність, зображену в драматичній поемі, цей мотив частково прибирає увагу з вимог соціальної справедливості та владної протидії, що стали рушіями розвитку сюжету, та фокусує на її виконанні неаргументованої, але знакової забаганки воєводи. Водночас за допомогою складного завдання, яке виконує Меланка, драматург максимально загострює конфлікт, що сприяє посиленню символічних імплікацій твору, які зв'язують воедино всю драматичну дію.

Письменник використовує різноманітні смислові співвідношення, які увиразнюють ефект зосередженості навколо головного художнього образу світла і пов'язаних із ним художніх варіацій у драматичній поемі. Іван Свічка здобуває грамоту про привілеї на світло, що призводить до його переслідувань та посилення боротьби за світло; Меланка несе запалену свічку через весь Київ задля порятунку Івана Свічки; Свіччине весілля стає знаковим епізодом утвердження торжества і боротьби за світло.

Форми відображення свідомості в драматичній поемі І. Кочерги «Свіччине весілля» набувають символічного значення, оскільки за допомогою різноманітних проекцій вказують на сукупність тих зовнішніх реалій, які потребують видозмін, та складні процеси, які їх супроводжують. Поняття «Свіччине весілля», яке стає гаслом до повстання, знаменує ті перетворення, які відбулися у свідомості дійових осіб. Спочатку Свіччине весілля, крім обряду одруження головних героїв, який відображав стилізовані в душі цехового життя народні традиції, означало відновлення і торжество справедливості для пригніченого народу. Надалі драматург відобразив прогнозовані переламні події, оскільки їх анонсував супротивник головних героїв, й вони віддзеркалювалися у передчуттях Меланки. Внаслідок нападу Ольшанського свято набуло цілком іншого значення, оскільки його учасники опинилися перед потребою збереження основоположних цінностей їхнього буття шляхом повстання проти сваволі влади.

Висновки. Свідомість головних героїв Івана Свічки та Меланки стає простором розгортання та реалізації фундаментальних ідей, які корелюються з народним самовираженням, та значною мірою його визначають і структурують. Іван Свічка зображений у творі як носій моральної сили, правди і справедливості, Меланка демонструє виключно чистоту, самовідданість та внутрішню силу. Союз головних героїв помножує втілені ними чесноти, створює духовний обшир, який надійно об'єднує всіх цеховиків і створює противагу всім зазіханням на народні права. Драматург підсилює трагічні аспекти протистояння, які показані як імпульси до подальшої боротьби.

Література:

1. Андрианова Н. Иван Кочерга. Литературный портрет. Київ : Держ. вид-во худож. л-ри, 1963. 102 с.
2. Бойко Ю. Иван Кочерга. *Вибране*. Мюнхен, 1971. Т. 1. С. 174–176.
3. Голубева З. Иван Кочерга. Нарис життя і творчості. Київ : Дніпро, 1981. 191 с.
4. Кочерга І. Драматичні твори. Київ : Наукова думка, 1989. 736 с.
5. Кудрявцев М. Драма ідей в українській новітній літературі ХХ ст. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 1997. 272 с.
6. Кузякіна Н. Автопортрет, інтерв'ю, публікації різних літ, історія їх рецепції та інтерпретації, мемоїа. Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 2010. 574 с.
7. Кузякіна Н. Драматург Іван Кочерга. Київ : Рад. письменник, 1968. 259 с.
8. Кузякіна Н. Нариси української радянської драматургії : у 2 ч. Київ : Рад. письменник, 1958. Ч. 1 : 1917–1934 рр. 240 с.
9. Свєрбілова Т., Малютіна Н., Скорина Л. Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття / Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Черкаси, 2009. 598 с.
10. Свєрбілова Т. П'єси Івана Кочерги та проблема визначення соцреалізму як масової культури. *Слово і час*. 2006. № 10. С. 8–21.
11. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ століття (неоромантизм, символізм, експресіонізм). Івано-Франківськ : Плай, 2002. 416 с.

Анотація

**В. АТАМАНЧУК. ХУДОЖНІ ФОРМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІДОМОСТІ ГЕРОЯ
У ДРАМАТИЧНІЙ ПОЕМІ ІВАНА КОЧЕРГИ «СВІЧЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ»**

У статті визначаються жанрові ознаки твору І. Кочерги «Свіччине весілля», простежується їхнє співвідношення з проблематикою. Окреслюється художня площина твору, в якій увиразнюються образи-символи, що задовують узагальнений смисл, спроектований на визначення сутнісних характеристик буття. Увага приділяється визначенню ролі підтексту у формуванні символічної основи художнього зображення. Досліджуються особливості функціонування символу Свіччиного весілля у драматичній поемі І. Кочерги. Аналізується конфлікт, який стає наслідком протистояння носіїв різних систем цінностей. Вивчаються особливості розвитку драматичної дії у творі. З'ясовуються внутрішні імпульси, що призводять до формування конфлікту; зіставляється рівень і спосіб самоусвідомлення героїв до і після переламних подій.

Ключові слова: драматична поема, трагедія, герой, свідомість героя, дійові особи, конфлікт, драматична дія, символ.

Summary

**V. ATAMANCHUK. ARTISTIC FORMS OF THE HERO'S CONSCIOUSNESS TRANSFORMATION
IN THE DRAMATIC POEM "THE WEDDING OF SVICHKA" BY IVAN KOCHERGA**

The article identifies the genre features of I. Kocherга's "The Wedding of Svichka", their correlation with the problem that is traced. The artistic dimensions of a literary work in which the images-symbols, encoding the generalized sense, are designed to project the essential characteristics of being. Attention is paid to determining the role of the subtext in shaping the symbolic basis of the artistic image.

The peculiarities of function of the symbol the wedding of Svichka in the dramatic poem by I. Kocherга are studied. The conflict is analyzed, which is the result of confrontation between heroes who have the different systems of values. The peculiarities of the dramatic action development in the literary work are studied. The internal impulses that lead to the formation of a conflict are clarified; the level and mode of self-awareness of the heroes before and after the breakthrough events are compared.

The conflict in dramatic poem of I. Kocherга acquires a tragic significance, since the confrontation is based on the deep-seated ideological contradictions of the opposing sides; the conflict is conditioned by the confrontation between the various systems of values that become mutually contestable, since the existence of certain beliefs (the ability to suppress another nation, the right to freedom from foreign oppression) impedes the establishment of opposing positions. The historical context of confrontation intensifies the tragic impulses of an unsuccessful struggle in the conditions of a limited or absent Ukrainian statehood.

The circumstances illustrated in the play help to focus on the images of heroes who are the bearers of the ideas of internal liberation from the authorities of the enslavers, which endangers their existence, but determine the intentions, possibilities, needs and corresponding actions of the masses. The tragicity of the main characters is traced through the formation of the heroes' high level consciousness, expressed in their ability to defend and establish their own positions and correlate them with the common aspirations and needs of a nation.

Key words: dramatic poem, tragedy, hero, hero's consciousness, conflict, dramatic action, symbol.